

acta universitatis lodziensis

FOLIA GEOGRAPHICA PHYSICA

1

WYDAWNICTWO UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO • ŁÓDŹ 1997

REDAKCJA NAUKOWO-DYDAKTYCZNA
„FOLIA GEOGRAPHICA PHYSICA”

Tadeusz Krzemiński, Kazimierz Kłysik, Stanisław Krysiak

REDAKTOR ZESZYTU

Tadeusz Krzemiński

RECENZENT

Jerzy Szukalski

REDAKTOR WYDAWNICTWA UŁ

Małgorzata Szymańska

REDAKTOR TECHNICZNY

Wiesława Łubiech

KOREKTORZY

Anna Ciach, Bogusława Kwiatkowska

OKŁADKĘ PROJEKTOWAŁA

Barbara Grzejszczak

© Copyright by Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1997

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
1997

Wydanie I. Nakład 200 + 65 egz. Ark. wyd. 20,6
Ark. druk. 17,625 + 5 wkl. Papier kl. III, 80 g, 70 × 100
Przyjęto do Wydawnictwa UŁ 3.12.1993 r.
Zam. 54/2470/97. Cena zł 20,-

Drukarnia Uniwersytetu Łódzkiego
90-236 Łódź, ul. Pomorska 143

ISSN 1427-9711

Profesor Anna Dylikowa

OD REDAKCJI

W maju 1992 r. Łódzkie Towarzystwo Naukowe zorganizowało spotkanie z Profesorem dr hab. Anną Dylikową w 80 rocznicę Jej urodzin. Na sesji zgromadzili się uczeni łódzkiego środowiska naukowego oraz grono przyjaciół i znajomych z naukowych ośrodków geograficznych w Polsce. Z refleksji posesyjnej zrodziła się myśl, by do wielce życzliwych i doniosłych słów wypowiedzianych wówczas pod adresem Jubilatki dołączyć część dorobku dawnych uczniów, dzisiaj profesorów, a także Jej wnuków naukowych.

Oto przedstawiamy zeszyt 1 nowego tytułu wydawniczego Uniwersytetu Łódzkiego, który dedykujemy Profesor Annie Dylikowej.

Do wyników badań naukowych pragniemy dołączyć słowa, które z natury rzeczy nie znalazły się w innych publikacjach, np. zeszycie specjalnym „Sprawozdań z Czynności i Posiedzeń” ŁTN (1992), czy w *Kto jest Kim* w Polsce (Interpress, 1989) albo w *Życiu geografą malowanym* (Poznaj Świat 12, 1995). Należą do nich wrażenia sprzed lat czterdziestu, kiedy Profesor Anna Dylikowa, wówczas doktor, wprowadzała nas, studentów, na geograficzne ścieżki poznania w terenie podłódzkim. Do dziś zachowały się w naszej pamięci wyraziste obrazy i interpretacje objaśnianych kwestii, np. spłukiwania rozproszonego, pokazywanego podczas wiosennego tajania śniegu na stokach doliny Łódki. W innym przypadku była to analiza sedimentacji osadów lodowcowowodnych w odsłonięciu przy ul. Telefonicznej. Wyższej rangi wtajemniczeniem było np. poznawanie Tatr. Po trudach piarżystego wejścia na przełęcz Krzyżne wystarczyło nam sił, by słuchać z najwyższą uwagą objaśnień o genezie dolin zawieszonych U-kształtnych, oświetlonych wówczas październikowym słońcem w dolinie Roztoki. Kompetentne i sugestywne objaśnienia przyrodniczej rzeczywistości, wyrażane w pięknej formie językowej, wywierały na nas głębokie wrażenie. Dlatego dziś, po latach, piszemy z afirmacją, że Profesor Anna Dylikowa ma w sobie talent pedagogiczny, pomnażany w życiu żarliwą pracą w harcerstwie, w szkole średniej i w szkole wyższej typu uniwersyteckiego. Rzadkie to przymioty osobowości, z której równorzędnie promieniuje zamiłowanie do pracy naukowej, dydaktyczno-wychowawczej i organizacyjnej. Radzi jesteśmy wielce, że tak blisko w naszym gronie jest Profesor dr hab. Anna Dylikowa – światły i wrażliwy przewodnik po skomplikowanych drogach nauki

i życia. Sylwetkę Pani Profesor pragniemy przybliżyć czytelnikowi zamieszczając zwięzły szkic dorobku w 85 rocznicę urodzin Jubilatki.

Anna Dylikowa urodziła się 1 maja 1912 r. w Krakowie, studia geograficzne ukończyła w 1935 r. na Uniwersytecie Poznańskim. W 1946 r. podejmuje pracę naukową na Uniwersytecie Łódzkim, w której do Uczelni od 1982 r. jest profesorem emerytowanym. W latach 1975–1982 była dyrektorem Instytutu Geografii i jednocześnie kierowała Zakładem Geomorfologii i Paleogeografii Czwartorzędu. W dorobku ma 110 publikacji.

W latach powojennych stała się współtwórczynią (z Profesorem Janem Dylikiem) łódzkiego ośrodka geograficznego. Wyrażało się to między innymi w przygotowaniu obcojęzycznych publikacji i organizacji konferencji międzynarodowych: Sympozjum Peryglacjalnego w Łodzi (1958), części VI Kongresu INQUA w 1961 r. oraz Komisji Badań Stokowych i Komisji Geomorfologii Peryglacjalnej Międzynarodowej Unii Geograficznej (1967), co umacniało pozycję nowego łódzkiego ośrodka geograficznego na forum geografii światowej.

Już w 1952 r. ukazała się oryginalna publikacja *O metodzie badań strukturalnych w morfologii glacialnej*, w której Autorka przedstawiła możliwości rekonstrukcji zdarzeń paleogeograficznych na podstawie analizy struktury osadów. Dziś metoda ta jest powszechnie stosowana. Z pierwszej fazy doświadczeń badawczych wyrosła potrzeba uporządkowania pojęć stosowanych w badaniach peryglacjalnych. Temu celowi służył cykl publikacji (1954, 1955, 1956) na tematy terminologiczne z geomorfologii peryglacjalnej. Zwieńczenie tej tematyki znalazło wyraz w polskiej wersji pięcioletniego słownika *Permafrost terminology* (opracowanego wspólnie z Janem Goździkiem), opublikowanego w 1995 r. w Biuletynie Peryglacjalnym (32), którego redaktorem naczelnym jest Profesor A. Dylikowa.

W ramach łódzkich badań rzeźby peryglacjalnej Profesor Anna Dylikowa stworzyła wyodrębniony nurt wiedzy o procesach eolicznych i formach wydmowych (1958, 1961, 1964, 1967, 1968, 1970), wyprowadzony z przykładów środkowej Polski. Zrekonstruowana wówczas (1958–1970) stratygrafia osadów i dynamika tych procesów znalazła potwierdzenie w wielu publikacjach, między innymi habilitacyjnych i doktorskich, do których recenzowania Profesor była zapraszana.

Serię syntez geograficznych otwierają teksty zamieszczone w *Geografii powszechnej* (t. IV, 1967) o krajach Maghrebu: Maroku, Algerii, Tunezji, poparte wynikami obserwacji własnych tych obszarów. Syntezę wiedzy geograficznej o Polsce Profesor Dylikowa przedstawiła w obszernym (816 stron) podręczniku akademickim *Geografia Polski* (1973), który współcześnie służy kształceniu kolejnych pokoleń geografów w Polsce. Dorobek naukowy i cechy osobowości znakomitego nauczyciela akademickiego przysporzyły Profesor A. Dylikowej dowodów uznania wśród geografów polskich, czego

wyrazem były między innymi wybory do Komitetu Badań Czwartorzędu PAN (od 1964), do Komitetu Nauk Geograficznych PAN (od 1973), oraz dwukrotny wybór na wiceprezesa (1975–1981), a następnie przez 3 kadencje (1981–1990) na stanowisko prezesa Polskiego Towarzystwa Geograficznego. W uznaniu zasług już w 1980 r. Towarzystwo obdarzyło Profesor Annę Dylikową godnością członka honorowego.

W skali łódzkiego Instytutu Geografii Profesor prowadziła naukę języka francuskiego dla asystentów. Z podobnej motywacji dbałości o wysoki poziom kwalifikacji pracowników naukowych Profesor zainicjowała wyjazdowe „seminaria instytutowe” poświęcone poznawaniu regionów Polski, np. Podlasia, Bieszczad, Wyżyny Lubelskiej, Niziny Śląskiej. Ostatnie seminarium odbyło się w 1978 r. na Pojezierzu Suwalskim z udziałem pp. Raynalów. W owym czasie Profesor René Raynal uzyskał tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Łódzkiego, jako piąty przedstawiciel geografii światowej współpracujący z geografiami łódzką.

Profesor wiele publikacji poświęciła roli geografii w edukacji narodowej. Przywiązanie do tej idei znalazło między innymi wyraz w wytrwałym (od 23 lat) przewodniczeniu Komitetowi Głównemu Olimpiady Geograficznej. Ministerstwo Oświaty i Wychowania dostrzegając rozległość doświadczeń naukowych i społecznych powierzyło Profesor Dylikowej przewodnictwo Zespołu Programów Geografii (1982–1986).

Pośród wielu wyróżnień i przejawów uznania kierowanych pod adresem Profesor Anny Dylikowej, w tym ujęciu wymienić można tylko niektóre, np. Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej, 3 nagrody resortowe (1970, 1974, 1977). Nagrodę miasta Łodzi (1979), Odznakę „Zasłużony dla Miasta Łodzi” (10 XI 1992), Medal Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza (1989), Medal Uniwersytetu w Liège, członkostwo honorowe Belgijskiego Towarzystwa Geologicznego (1973) oraz Czechosłowackiego Towarzystwa Geograficznego (1987).

Niezależnie od funkcji pełnionych w nauce polskiej Profesor Anna Dylikowa wielce zasłużyła się Łódzkiemu Towarzystwu Naukowemu. Od 1974 r. kieruje redakcją Biuletynu Peryglacyjnego, uczestniczy w pracach Komisji Geograficznej, w latach 1983–1988 przewodniczyła Wydziałowi III Nauk Matematyczno-Przyrodniczych, od 1991 r. jest członkiem honorowym ŁTN. Profesor Anna Dylikowa stałą aktywnością utrwala pewien wzorzec Nauczyciela Akademickiego, przeżywającego nieustanną wiosnę w jesieni życia.